

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Lzhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 8.

V Ljubljani, 15. aprila 1883. l.

XXIII. leto.

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

3.

„Deklica je angelj, žena je dar božji; ali baba je . . . .“

Dokler biva otrok ženskega spola še v zibeli, in tudi potem še, dokler ne zna prosto gibati svojih udov, sploh dokler se ne začne igrati, zove se kar naravnost otrok. Kajti živí ravno tako, ima iste potrebe, in razvija se po istih zakonih kakor otrok moškega spola.

Ali, ko se začno igrati otroci, pokaže se takoj razloček mej spoloma. Otrok ženskega spola poseže najraje po punici, in imenuje naj se od zdaj tudi sam punica. Vender misliti ne smemo, da se le punice igrajo s punicami. Tudi one posegò dostikrat rade po deških igračah. Tudi one so včasih mnogo nemirniše in divjiše, nego so dečki. Toda pameten vzgojitelj ne sme trpeti tega. Kar pristuje dečku, ni za punico. In ravno v igrah ima biti vsa poezija prve mladosti. Žalibog, da je je dan danes tako malo!

Tožimo preradi, da je zdanja mladina tako surova in zraven tako malo inteligentna. Ali vzrok temu je ravno, ker propadajo popolnem nje igre. Otrok, ki se ne igra, se ravsa in pretepa z drugimi, kajti moči, katere so se ravnokar vzbudile, ga silijo, da se v eno mer giblje. In otrok, ki nima veselja do igranja, ne bode ga imel nikdar do uka. Kajti z igro si úri svoje telo, a tudi svojega duha. Se vé, njega igre morajo biti njegovi starosti primerne.

Nasprotno igra se tudi nekaj dečkov z ženskimi igračami. Poznal sem celó dečka, ki ni mogel zaspati, dokler mu ni položila mati v postelj klobčiča iz cunj. Ali bi ne bilo bolje, ako bi ga bila nekoliko pomazala z leskovim oljem?

Naslov punica pristuje ženski prav za prav le do šestega leta. Zdaj nastopi za njo ona doba, v kateri ima hoditi v šolo. Punica iz porcelana ali iz zaplat mora v kot, in punica iz mesa in kosti v učilnico. In te ne bodemo več imenovali tako, ampak recimo ji od zdaj užé iz spoštovanja, ker začénja postajati inteligentna, — recimo ji od zdaj deklè, če hočemo tudi dekllica, dekletce, deklíč ali deklíček.

In ko izstopi iz šole, prekrsti se v devico. To je nje pravo imé potem, in le indiskretni hudobneži ji mogó odrekati ta častni naslov. Ali tudi pri devicah samih je prišel užé pojem devica ob vso veljavo. Zeló bi razžalili mlado neomoženo žensko, ako bi jo nazivali javno s priimkom devica. Le pesniki imajo še to pravico, da nazivljó svoje Lavre, Milice, Julije in Cenke s tem imenom.

Ko je nas Slovence jela lizati kultura, morali smo iznajti tudi ime gospodičina za mlade neomožene ženske. V začetku smo imenovali tako le grofovske in kneževske hčere, ali zdaj moraš klicati tako tudi hčer cestnega pometača. In kaj bi je ne! Saj je pometač tudi gospod pometač. Ali ni njegova hči v časih berhkejša, nego hči milostnega gospoda grofa! Ali ne pometati dostikrat gospá in gospodičina pometačeva ravno tako s šlepi cestnega prahú, kakor milostna grofica in nje milostna hčerka! Kaj se repenčimo neki, da se hoče zdaj užé vse imenovati gospá in gospodičina! Saj je prav tako.

Ako se omoži devica, postane žena. Neomikan človek, imenuje jo jako grdo kar na ravnost svojo babo. Oni, ki je užé bolj olikan, pravi ji žena. Inteligenten človek daje ji naslov soproga; in babjek respektive škerpetljek govori le o svoji gospéj.

Devica, ki se ne omoži, ostane devica do smerti. Ko se postara, damo ji ljubeznjivo imé devičica, a dostavljamo radi „epitheton ornans“ zarjavela. Taka zarjavela devičica je pač uboga stvarica na zemlji. Toda danes se nočem baviti z njo, opisal sem jo preobširno že prejšnja leta.

Tako smo spremili žensko od rojstva do sive starosti. Hvala ti, dragi bralec, ako si me spremljal pazljivo. Kaj ne, naučil si se tudi mnogo iz tega razmišljanja?

4.

„Nomen est omen“.

Pravijo, da po raznih krajih prihajo na razen način otroci na svet. Po nekaterih krajih jih prinaša bajè štorklja; po drugih priplavajo po reki, ali če je morje blizu, tudi po morji. In stariši gredó samo na breg, da jih vlové. Drugje zopet rastó otroci na zeljniku kar iz zeljnatih glav; in nekjé, — če se ne motim v Rovtah — padajo kar naravnost z nebá.

Le škoda, da nikdo ne pade učen z nebá.

Znabiti, dragi bralec, da ti veš še kaj družega o tej stvari. Jaz ti ne morem priseči ravno, da je to vse res.

Ali ostanimo pri priliki. Dobro, ulovili smo, recimo, hčerko. Kaj ne, oče, deček bi ti bil morda ljubši? Ali kaj hočeš! Vsak dar se mora vzprejeti z hvaležnim srcem. — Razume se, da jo bodeš tudi dal krstiti, kajti ti si kristijan. S sv. krstom jo bodeš vpeljal v krščanstvo, in zraven tega dobila bode še tako imenovano krstno imé.

Vender prosim te, bodi malo izbiričen z imeni. Pomisli malo, katero imé ji bodeš dal. Ali naj se imenuje Agata, Urša, Neža ali Polona? Tega bi ti ne svetoval. Ne misli, da imam jaz kaj zoper te svetnice. Še na misel mi ne pride kaj tacega. Imenovane svetnice so bile v življenji vse časti vredne ženske, kajti drugače bi ne bile vzprejete med svetnice. Toda tvoja hči najbrže ne bode postala sveta. In ako se bode imenovala še Neža ali Urša, bode še manj iz nje, kakor če se zove Julija, Lavra, Emilija ali kaj enacega.

„Nomen est omen“, pravi latinski pregovor. O tem si se prepričal gotovo užé sam. Kaj vsega si nisi domišljjal mordà, ako si slišal govoriti kdaj česa o kaki Juliji! Prišteval si jo gotovo izvanrednim ženskim. In če si se tudi zmotil, rekel si najbrže: No ta Julija je izjema! Kajti po pravici rečemo, ženska tega imena se nam zdi vedno kaj bolj vzvišenega nego preprosta Neža ali Agata.

In ali si čul užé kacega pevca opevati slavo ali lepoto kake Urše ali Neže? Nikdar ne. Pač so vili užé ti ljudje mične in prekrasne sonetne in nesonetne vence Julijam in Lavram. Kajti pesnik je izvanreden človek. Za-nj životarijo le Lavre, Julije in enake ženske; in ako jih nima v natori, ima jih vsaj v možjanih.

Užé čujem te ugovarjati, dragi bralec, da vse to ni res. Imé je vsako dobro, praviš. Človek mora le skrbeti, da mu dela čast s svojim dejanjem in nehanjem. — Temu nisem tudi nikdar odrekoval. Ali resnično je, da se poštena, lepa in dobra Julija više ceni, kakor poštena, lepa in dobra Polona.

Znabiti se obrabi tudi s časom imé Julija, Lavra in Emilija, znabiti nas bodo ženske s temi imeni enkrat ravno tako malo navduševale, kakor zdaj Agate in Urše. Najbrže bode to enkrat tako. Ali zdaj jim cvetó rožice, zdaj je njih doba, zdaj je njih zlati čas.

(Dalje prihodnjič.)

J e z i k.

(Spisal **Franjo Gabršek.**)

(Dalje.)

Ako preobražbo jezika natančneje premotrujemo, najdemo, da morejo razne okolnosti izpreminjati ravno takó jeden in isti jezik, kot se to godí pri jednem in istem národu. Národ in jezik ustvarjata celoto, in osoda národa je često tudi osoda jezika. Vzlasti pa ima podnebje in zemljepisna leža veliko moč na pretvor jezika. Národí, ki so se pomikali od severa na jug, ali naopako, izpreminjali so svoj govor v mnogo večjej meri, kot pa oni, ki so se preseljevali od vzhoda na zahod, ali naopako. To sicer ne veljá v vsakem obziru, a v obče nam to svedoči zgodovina človeškega govora.

Vpliv zemljepisne leže na pretvor jezika uvidimo lahko iz naslednje primere. Vzemimo, da bi si bili najstarejši stanovalci kranjski, čegaver stavbe na koléh so pred nekaj leti našli na Ljubljanskem barji, ustvarili jezik, kateri bi bil popolnem zadostoval v njihovej domovini, ker izraževal bi bil zadosta vse potrebščine in vse stvari, ki bi se bile ondu nahajale. Vzemimo na dalje, da se je število teh prastanovalcev s časom takó pomnožilo, da jim je jelo pomanjkovati prostora ter da so bili prisiljeni, izseliti se; recimo, da je šel jeden del proti mrzlejšemu severju, drugi proti toplejšemu jugu. Užé iz tega sledí, da se je moral jezik, kateri je bil s prva še obema deloma jednak, izpremeniti in sicer z obzirom na njiju nova bivališča. Oba potujoča dela našla sta poleg raznoličnosti tal in podnebja tudi mnogo družih prikazkov, a nikakor ne jednacih, kateri so ju ločili v dva raznolična dela. Jezik se s tem sicer obogatí, a od prvotnega debela se v toliko oddalji, da se te dve veji naposled komaj še mej sábo razumete.

Na ta način si lahko raztolmačimo, kako je bilo mogoče, da so se Indoevropejci ali Indogrcmani v toliko jezikov razcepili. Izvirno bivali so najbrže v Baktriji v gornjem teku Oksusa na Hindukušu. Takrat govorili so še jeden jedini jezik, „ki pa je bil gledé formalnega razvitja na najpopolnejšej stopnji; vse poznejše gibanje in premenjanje jezika je več ali manj odbrušenje in oslabljenje“. Od ondot so šli Evropejci proti zahodu, in so se v Evropi naselili; Indi so šli proti jugu, in so se naselili v Indiji; Irani t. j. Medo-Perzi in Armeni pa so se razširili po bližnjih goratih planotah. Evropejci (t. j. Grmani, Slovani, Leti, Grki, Italci, Kelti) našli so vse drugačne razmere, nego Ariji (t. j. Indi in Irani), zato se je njihov jezik tudi vse drugače razvil. A nadaljnje razširjanje razkosalo je Evropejce zopet v dva dela, v severni in južni. Na severji bivali so združeni Leto-Slovani in Grmani, na jugu pa združeni Grki, Italci in Kelti. A tudi ta razdelitev ni bila trajna. V teku časa ločili so se Slovani popolnem od Grmanov ter ustvarjali sami zase leto-slovansko deblo. Tudi južni del ločil se je v posamezna debela. Isto tako počeli so se Grmani razkosavati na več panog. Pa sledimo samo Slovanom. V nadaljnjej dóbi razvilo se je slovansko t. j. obče-slovansko deblo; takrat še ni bilo slovanskih narečij in govorili so vsi skupaj jeden in isti jezik. Še le pozneje nastala je

dôba slovanskih narečij, katera je jedina zgodovinska in katero imamo pred soboj razvito ter jo v dejanji očitno vidimo. Kako dolgo je katera dôba trajala, o tem še somnieti ne moremo, tudi ni treba misliti, da bi bila vsaka dôba jednako dolga; ta je trajala morda po stotinah, druga po tisočinah let. (Po Šumanu.)

Iz tega je tudi razvidno, da Slovani niso prišli v Evropo še le ob času Hunov, ampak bili so užé takrat dolgo dolgo let v Evropi. Dandanes, se vé, ločijo se Slovani v severno-zahodne in v jugo-vzhodne; nekdanj pa so bivali skupaj, a vsled razširjevanja po različnih deželah ločili so se v več plemen, katera pa so se še vedno dotikala. Še le naseljevanje Nemcev in Ogrov mej nje ločilo jih je v prej omenjene dele.

Takovo razkosavanje prvotne jezikove celote nahajamo tudi pri Grmanih, če prav bi bilo misliti, da bi se morali le-ti dalje časa ustavljati takovemu razcepljanju, kajti zemlja, po katerej se razprostirajo, je v zemljepisnem pogledu mnogo najjednostavnejša nego slovanska. A vzlic temu je grmanski jezik užé v toliko narečij razcepljen, da jih je težko naštetii, in oni, ki ta narečja govore, razumejo sicer vlastno narečje, ne pa ptujega. Danec si celó domišlja, da ima povsem drug jezik nego Nемец, isto mislita Švedec in Holandec, a friški, pomerski in meklenburški kmetovalec jim lahko dokaže, da je njih jezik sličen njegovemu. Se vé, da se razločuje danski in holandski jezik od saksonskega, švabskega ali avstrijskega še v mnogo večjej meri, kot se slednji mej soboj razlikujejo; a veja jednega in istega debela ostane vedno, če prav se nahajajo v njem zeló očividne besedne razlike.

Ako pridejo národi raznega debela v dotiko, zgodí se mnogokrat, da se njih jezik, šege in navade na poseben način pomešajo; taka zmes more se potem še čez več stoletij izpoznati. V vzgled so nam lahko Angleži. Stari Briti so bili razdeljeni na več malih pokrajin, katere so se mej soboj vedno bojevale. Zato je bilo Rimljanom kaj lahko, podjarmiti si jih. A ker je bila provincija preoddaljena, in ker je državnim namestnikom donašala premalo koristi, zato so jo zeló zanemarjali. Vsled tega mogli so jo Anglo-Saksi brez skrbí pleniti in pustošiti. Teh silnih, težkooklopnih vitezov se ni bilo móči iznebiti; zaseli so deželo ter jo nekaj stoletij v oblasti imeli. Ko pa so prišle iz severne Galije podobne tolpe, Normani, živeči se isto tako o morskem ropu in o zasedanji novih zemelj, morali so se prvi umakniti ter gospodstvo prepustiti novim naseljencem. Čez več stoletij podjarmili so Normani vso deželo; vendar živé ti trije národi še dandanes drug poleg drugiega, in sicer, moglo bi se reči, v enakem sovraštvu. Nižje ljudstvo, Briti, sovraži svoje gospodarje, svoje premagovalce še dandanes; oba gospodujoča rodova, Anglo-Saksi in Normani, pa se isto tako mej soboj sovražita in zaničujeta. Vsak izmej njiju misli, da je plemeniteji, ter odreka svojemu tekmeču vsako jednakopravnost. Vkljub temu pa so se zjediniili v skupen jezik, v katerem se natanko razločajo posamezna narečja, galsko, saksonsko in francozko. A popačena so tako, da v izreki ni móči izpoznati korenike katerega koli teh narečij, še le v pisanej besedi se more to zaslediti.

Nekaj povsem drugiega je ona mešanica v jeziku, katera je udomaćena vzlasti ob mejah raznih jezikov. V vzgled nam je lahko slovenščina pomešana z nemščino, ali pa narobe, kar se vendar mnogo redkejše pripeti. Taka jezikova zmes nam je dokaz, kako gibčen je jezik v obče, kako lahko se izpreminja in pretvarja, in kako rad vzprejema človek ptuje oblike v svoj govor. Ne bilo bi ravno težko, ob tacih mejah uvesti izključljivo le ta ali oni jezik, a mesto tega nastala je takova mešanica, katera nikomur ne olajšuje učenja, marveč le vspešno razvijanje jezika ovira. Iz tega tudi vidimo, da ni treba kakih posebnosti, če si hočemo jezikovo zmešnjavo raztolmačiti. Ako pa pride k temu še vlastna nemarnost v borbi za svoj jezik, če se národ sam rad podvrže ptujemu

vplivu, potem se zmešnjava in preobrazba govora, da, celó izguba vlastnega domačega jezika samo ob sebi razjasni.

Malomarnost pojedincev za ohranitev svojega materinega jezika je mnogo kriva, da se slovanščina ne more na ptujem ukoreniniti. Ako se Slovan podá mej ptuji národ, kmalu zatají svoj materini jezik ter postane hud privrženec ptujega življa. Brezštevila Slovanov, ki se izseljujejo na ptuje, mogli bi, ko bi hoteli, ustvarjati zase precejšnje jezikovo celoto. A oni zatajé svojo lepo domovino, zatajé, da so Slovani, svojim imenom pritikajo ptuje končnice, ali pa imé tako popačijo, da je težko izpoznati pravo obliko, in učé se ptujega jezika kar na jedno sapo. S početka se zaradi slabe izreke zasmehujejo, konečno pa se tudi temu privadijo, in užé v naslednjem rodu pozabijo svoj prvotni govor. Nasprotno pa vidimo, da se drugi národi tudi v ptujini krepko držé svojega govora ter mu skušajo pridobiti enakih pravic z ondotnim domačim jezikom.

Taka prostovoljna odpoved svojemu materinemu jeziku pa nima ničesar vzajemnega z onim posiljnim skračenjem národnih svetinj, kakeršno se v zgodovini često prikazuje, in kjer zmagovalec navadno usili svoj jezik premagancu. Tako so delali Rimljani, Grki, Arabi in dr., kateri so usilili svoj jezik najprej imenitnejšim razredom, potem pa tudi navadnemu ljudstvu. Da ne govorim o Grkih in Rimljanih, omenjam le Arabe, kateri so jednako delali preko cele severne Afrike in na južnem robu Hispanije. Španci so razširili svoj jezik črez Mehiko in črez ves zahodni del južne Amerike, Portugizi pa črez vzhodni. Holandci usilili so svoj jezik Kafrom, Hotentotom, Grmovnjakom, drugi zopet drugim i. t. d. Tudi Angleži delajo tako v Indiji in povsod, kjer imajo gospodstvo v rokah, če prav v svojem parlamentu nečejo tega obstati. Da so delali in še delajo Grmani tako, tega mi ni treba še posebej poudarjati. Tako usiljevanje ni „boj za obstanek“, temveč le proti prirodno raznárodovanje. (Dalje prihodnjič.)

Govor grofa Belcredi-ja

pri splošni debati o šolski noveli v gospodski zbornici 19. febr. 1883. l.

(Dalje.)

Leta 1869., ko so se pri nas posvetovali o postavah za ljudsko šolo, so gledali s pazljivim očesom na te vzgledne šole na Nemškem, a čuda, da niso zapazili, da so te šole verske, in posnemaje te vzglede so odpravili bivšo šolo poglavitno zarad tega, ker je bila verska.

Na Badenskem, čegar postava — dné 8. marca 1868 — je bila posebno vzor naši ljudski šolski postavi l. 1869., kajti §. 3. je zvest ponatis §. 25. badenske postave — tam so v šolski postavi določbe, s katerimi bi bili zadovoljni tukajšnji katoliki, da bi bile prenešene v verskem oziru v Avstrijo. V ti postavi l. 1868. se bere v §. 6. določba, da imajo ostati vse dosedanje verske šole. Dalje je tam določba, da je občina v kraji, kjer je verska šola, a se tam nahaja 50 otrok drugačnega veroizpovedanja, dolžna tudi za spoznovavce te vere ustanoviti posebno šolo, in država je dolžna tako šolo podpirati. Dalje je tam določba, da se smejo take šole strniti ali spojiti v jedno samo šolo le takrat, ako verska občina v to privoli in v tem oziru tako vestno ravna, da skličejo vse občinarje skupaj, da glasujejo. Tudi je v §. 12. določeno, da ima občina, kadar se napravlja nova šola, določiti, ima li šola biti verska, ali ne?

Prehajam tedaj do druge važne točke in hočem o pridevku, da smo izobraženju sovražni, bolj na drobno govoriti, ker iz tega temnega zakotja pokaže se ljudska šola v krasnem svitu. No, ako se nasprotnikom očita, da hočejo odstraniti osemletno šolsko dolžnost in tedaj uničiti učni smoter, mislim, da bodem take trditve prav lahko osvetlil.

Naj ima kdo hudobne volje, kolikor drago, uničiti more le to, kar biva. Največ občin pa je, kjer se o osemletnem šolskem obiskovanju ne more govoriti. Prosim, ozrimo se le na olajšave, katere dovoli šolski in učni red l. 1870. in ki so bile razširjene še l. 1879. Vsak se bode menda prepričal, da pri teh olajšavah, ki se dajejo na kmetih, in trdijo, da prav radodarno, ne more biti govorjenja o osemletni šolski dobi. Nisem pa v načelu, kar še enkrat ponavljam, zoper osemletno šolsko dolžnost in tam, kjer občina tega želi in kjer hoče in more nositi bremena, s tem združena, naj ostane osemletna šolska dolžnost.

Kar se tiče učnega smotra, je sicer res težko, o tem kaj določiti, ker se ne vé, ali se oblakov dotika, ali se zemlji bliža.

Tega mi ne razjasnijo ne učni črteži, niti ne morem pritrditi gospodu pl. Hasner-ju, ki pravi: Učitelji nimajo tega razlagati. Zeló sem se potrudil, da sem bral vse navode in učne črteže, tako so obširni, tako nejasni, da sem tega mnenja, učiteljem mora se izročiti, kako gre razlagati določila o učnem črtežu. Ako sta pa osemletna šolska dolžnost in učni smoter res brezpogojno nedotakljiva pri ljudskem izobraževanju, potem moram vprašati samo to: Kako je bilo mogoče, v postavo vzprejeti §. 9. in §. 60. Oba govorita o šolah po tovarnicah in pravita, da se smejo take šole dovoliti na korist velicemu kapitalu. Sedaj pravi §. 9., da se mora po takih tovarniških šolah najmanj po 12 ur na teden poučevati. Dobil sem izkazov o tovarniških šolah po Českem, iz drugih dežel jih nimam. Na Českem je 13 tovarniških šol, v katerih se poučuje 640 otrok. V 12 šolah poučujejo res da, samo po 12 ur na teden, v eni po 18, in še v neki drugi po 14 ur na teden.

No, gospôda moja, to je že samo na sebi kaj slabo, da pošiljajo .9 do 12letne otroke v tovarne na delo, a zeló je obžalovati, da to še zljajšajo s tem, da jim zarad šole prijenjajo. Otrok, ki mora zjutraj za rano delati v tovarni, je toliko utrujen, da to gotovo vpliva na duh in ni nič kaj sposoben za poučevanje, dasiravno postava določi, da ima poučevanje biti zjutraj ob 7. in zvečer ob 6., ne ravnajo se strogo po tem, ker najdel sem tovarniško šolo, kjer so poučevali od 6. do 8. zvečer. Taka poučna ura gotovo ni toliko vredna, kakor poučna ura v splošni ljudski šoli. Ali vzemimo le razmerje po 12 ur na teden v fabriških šolah mimo 27 do 28 ur v ljudski šoli. Ako pa cenimo šolsko dolžnost po vrednosti poučevanja, namreč po številu poučnih ur v 46 tednih v letu, tako najdemo, da po fabriških šolah zadostuje šolsko poučevanje petih let.

Ako danes kmet zahteva zljajšave za svoje otroke pri šolski oblasti, koliko mu bodo stavili zaprek in koliko dokazov mora prinašati. In na zadnje vender, vem to iz lastne skušnje, očitajo mu, da je neprijatelj svojim otrokom, da je to zoper njih korist in izobraženje, in tega ne privolijo; ako pa mož jutro pošlje svoje otroke v tovarno, dosegel je več, kakor mu more privoliti kaka šolska oblast (prav dobro na desni), in vse to le na korist velicemu kapitalu. (Pravo na desni.)

Tudi §. 21. v našem predlogu daleč zaostaja za to prijenljivostjo, katero izgovarja §. 9. obstoječe postave. Kaj pravi namreč §. 21.? Nič drugega ne pravi, nego da otroci, ki niso 5 let, marveč 6 let po 28 ur na teden, vsako leto 46 tednov v splošni ljudski šoli bili poučevani, še niso nauka dovršili, marveč morajo hoditi še dalje k poučevanju, vender po manj ur na teden. Ta prijenljivost je veliko manjša, kakor je v §. 9. Ako se ugovarja zoper to določbo, kako hoče pa občina, kako občinsko zastopništvo za tako šolsko olajšavo prositi? Morda, da posamezni občini niso s tem zadovoljni? To popolno pritrujem, a tako se godí vsakemu zastopništvu, da posamezni s sklepi niso zadovoljni, ako je pa to sklepovanje pravno, mora se vender izvršiti. Nevarnost pri sklepih občinskega zastopstva je tem manjša, čem bolj občinarji mej sabo občujejo, kakor pri drugih zastopih, tedaj se ni bati, da bi zastopstvo ne poznalo, kar si občina želi. Ako pa pravite, občina je stranka, kako more o tem sklepati? Da, gospoda, kdo pa ni po tem takem stranka?

Vsekako imajo udje občinskega zastopa tudi svoje zasebne koristi. Take pa imajo članovi vsake, tedaj tudi šolske oblasti. In občinski zastop, ki je poklican, da skrbi za gmotne koristi v občini, ki mora prevzeti vsako trenutje srenjskih gmotnih pripomočkov za občinske potrebe, mora vendar vedeti, kaj imajo občinarji posestva, koliko si ga pridobivajo in s čim se prežive, drugega se ne zahteva. Zastop le tačas kaj zahteva, ako ga gmotne razmere v to silijo. Tudi, kar se tiče didaktike, to ni na škodo, marveč korist iz tega vzhaja, kajti prosim, le pomislite, da pri sedanjih naredbah, z olajšanjem, katero dovolijo ministerski razglasi, ni mogoče sestaviti učnega črteža, ker nihče ne vé, koliko otrok bode v prihodnjem letu n. p. v 8. razredu hodilo še v šolo. Ako pa občina sama prosi, moramo se na to zanašati in po tem se lahko učni črtež osnuje.

Dovolite mi, gospoda, da se lotim važne točke, da prestopim na §. 48., kateremu se je mnogo nasprotovalo. Rad pritrdim, kar je rekel pl. Hasner, da precenjujejo veljavo tega paragrafa. §. 48. ne pravi drugega, nego da se je nadejati od vodja šole, ako ima spričalo sposobnosti, t. j. ako je izprašan iz veronauka, da se bode ogibal prepira mej cerkvijo in učno upravo. Morda! to rečem odkrito. Več se ne doseže s tem. A šolski vodja, ki je odgovoren za skupno poučevanje, bi imel vendar skrbeti, da bi ne bilo razdvojenja.

Ako mi pa ugovarjate in pravite, kako se more šolskemu vodji kaj tacega nalagati, ker se po ti poti pride navskriž z osnovno postavo o splošnem pravu državljanov, vendar Vas opozarjam na to: javna služba ni samo za posameznega državljana, marveč za javno življenje. Ne vsak, marveč pravi mož, naj dobí službo.

To mislim so načela, ki vladajo v vsaki vredjeni državi. In pravi mož je tisti, ki more zvršiti pogoje, katere služba s sabo prinaša. Ti se ravnaajo po službi in ne po vošilih posameznega. Ko bi bilo poslednje dejansko, bi razkrojilo to vso človeško družbo.

Prosim, pomislite dalje, da je javna služba učenikova služba vzgojevalna in kakor je to povdarjal pl. Hasner, versko - vzgojevalna. Pogoji se morajo ravnati po službi, po nalogu, ki učitelja zadeva in se ima popolno strinjati s postavo, ako se držimo izreka, da učitelj, ki se ima prizadevati za ta namen vzgoje, zvršiti mora tudi pogoje. Pri debati o postavi, ki se tiče razmerja mej cerkvijo in šolo, je pl. Hasner sam opomnil, da ima učitelj biti istega veroizpovedanja, kakor učenik veronauka. Sedaj se še tega ne terja. (Pl. Hasner: rekel sem takrat: želeti bi bilo.) Prosim, te besede stojé v stenografiškem zapisniku.

Ko bi pri vseh učenikih, ki vplivajo na vzgojo, stavili tiste pogoje, bi to bilo mnogo več, kakor stojí sedaj v §. 48.; na ljudski šoli bi ne smel biti dalje učenik, ki ni istega veroizpovedanja, kakor učenci. Na to so se prav skrbno ozirali na Nemškem, tudi tam, kjer so ustanovili, simultanne (versko namešane) šole n. pr. v Elbingu in Crefeldu tako natančno, da pri nas nikdar tako, ker pri ustanovitvi simultanne šole v Crefeldu so določili, da mora učiteljsko osebje biti tako sestavljeno, da ugaja veroizpovedanju učencev.

Prosim, pomislite dalje, ako člen 3. osnovnih postav res to pomeni, da nima tukaj meje biti — ker tam se govori: „Vsakdo“ — torej ne sme vlada izdati ukaza za spraševanja, niti ne poostriiti takega ukaza. To mi boste vsaj pritrčili, da vsakdo ne more zvršiti teh pogojev. Ne le, da ni darov za to, marveč tudi gmotnih pripomočkov manjka marsikomu za tako spraševanje, ker ne more mnogo časa obrniti na izučenje, a vendar nikomu ne bode prišlo na misel, da se osnovne pravice izpremené, ako se ukazi zaradi spraševanja poostre.

Ako bi se v resnici člen 3. tako razlagal, moram vendar ponavljati, da ne razumem, kako so mogli v §. 6. postave o šoli in cerkvi izpustiti, kar tako besede „ne glede na versko izpovedanje“. Postava o šoli in cerkvi je nadrobna postava; postava o šoli je zopet taka; a vendar so tukaj privzeli besede „ne glede“, kar govori postava l. 1867. o splošnem pravu državljanov.

Da grem še dalje in povdarjam — imam dober spomin in sem stenografske zapisnike dobro pregledal — eksclenca pl. Hasner je nasvèt, „naj se izpusté besede, ne gledé na veroizpovedanje“, podpiral s tem, da je rekel, ta omejitev zadržuje državo pri umeščenji sposobnih učiteljev, z ozirom na veroizpovedanje namreč, — in nadrobni (specielni postavi) se mora izročiti, da stalno zatrdi določbe o nameščenji učiteljev, in pogoje, od katerih to zavisi.

Beseda „specielna postava“ stoji razločno v stenografskem zapisniku. Poslužujem se tedaj le razlogov, ki so se rabili ta čas, in držim se tega, kar je bilo ta čas izgovorjenega, ker to se mi vidi povsem resnično.

Imam govoriti še o nečem, o poučevanji v ljudski šoli v ožjem pomenu, le tedaj ako se ozremo tudi na to, dobimo popolno sliko sedanje ljudske šole. Vlada je predloživša leta 1869. postavo v svojih priporočilih (motivih) rekla: ljudska šola je za večino rastoče mladine edino vzobraževališče, tedaj mora tudi njena naloga biti kar moč obširna. Le pozabili so na to, naloga namreč da se dá vzvršiti, ne sme več obsegati, kakor učenci morejo vzprejeti. Učenci so otroci, ostanejo otroci do štirinajstega leta, njih razumnost je omejena; neizrečeno težko je, otroka pripraviti in privaditi, da se dle časa in pazno bavi s kako določeno stvarjo in da vztraja pri tem in da se ne vtrudi, kajti otroka moti in nanj vpliva vsaka unanja naglo se menjajoča stvar. Vsako poučevanje v ljudski šoli, da je vspešno, mora podobno biti, kolikor toliko, igranju duha.

To pa ne dopušča leska učenosti. A ravnali so popolnoma drugače, svit učenosti prenesli so do najnižih poučevalnih krogov, in ta svit je tako omamljiv, da nikdar ne vprašajo, kaj je pod njim skritega, obsojajo vsakterega, ki hoče odgniti to zagrinjalo.

Potrudil sem se, razgrniti je, in vtise, katere sem vzprejel, hočem obznaniti.

Preskusil sem vse: berilo, slovnice in učne knjige; sedaj sem vendar opravičen, da si stvar prav predstavim. Kar se slovnice tiče, moram jo pohvaliti. Velik napredek je v metodi mimo prej; otrok ne mučijo s teoretičnimi stavki, marveč dajejo jim praktičnih vzgledov, iz katerih se pravilo nekako samo prikaže. Tudi berilo, katero sem imel v roki, bilo je nemško berilo, ki se rabi v dunajskih šolah, se dobro izraža, živo in zanimivo opisuje, da ugaja otroškemu duhu. A tudi senčnatih straní se ne manjka. Imé Božje se na prvih stopnjah starosti, v sedmem in osmem letu večkrat nahaja, potem pa le bolj redko in na viši stopnji starosti popolnoma zgine, nahaja se samo ob koncu v molitvi, ki je pa prav modrijansko sestavljena. Meni se je to tako videlo, kakor da bi otrokovemu čutilu v nežni starosti še prizanašali, a počasi se mora tega odvaditi, da ostane prostor za vedo. No, ker mora ta knjiga biti tudi podloga za versko vzgojo po učeniku, ne morem razumeti, sodé po zadržaju, kako bi se mogla ta knjiga v to rabiti. — Tudi v drugem oziru ne zadostuje. Temu pa ni vzrok zadržaj knjige, ampak nemogoče je berilno tvarino, kakor jo našteva §. 3. šolske postave, obravnavati tako, da bi hasnilo za daljše poučevanje učitelju.

(Dalje prihodnjič.)

Knjiga Slovénka

v

dobah XVI. XVII veka.

V. Hieronymus Megiserus (Remuš, Jerolim Megiser) je peti poglaviti pisatelj o slovenščini, kateri sklepa XVI. stoletja dobo z ono XVII. veka. Domá blezo iz Stuttgarta, r. krog l. 1550, se je v Tibingi učil l. 1571—77, bil v plemeniti rodbini blizo Ljubljane domači učitelj l. 1582, l. 1584—88 na Štajerskem, l. 1590—91 v Gradcu, l. 1592 ravnatelj deželne evangeliške šole v Celovcu do 1598, nato učitelj svetovne zgodovine v

Lipsku, ter je potujoč po Avstrijskem v Lincu umrl l. 1616. Bil je cesarski in avstrijskih nadvojvodov povestničar ali historiographus (djanja pissar) in vsled svoje službe opisoval je tudi slovenščino.

Prva knjiga njegova je: *a) Dictionarium qvatvor lingvarum, videlicet, Germanicae, Latinae, Illyrica (quae vulgo Sclavonica appellatur) et Italicae sive Hetruscae. Auctore Hieronymo Megisero. Graecii Styriae. Anno 1592. 8°.* Knjigo poklanja v distihih latinskih Maximiliano . . Archidvei Avstriae, Dvei . . Styriae, Carinthiae, Carnioliae . . — Nato ste dve čestitki pisatelju, kateri razun grškega, latinskega, laškega, nemškega: „Illuricam satagis superaddere: primus — Interpretando hanc exteris.“ — To je prvi slovar, v katerem se pod nadpisom „Windisch“ kaže slovenščina, vzlasti koroška, posebej kranjska, in tu in tam hrovaška (Cr.). Nekoliko cvetja bodi na razbor iz te znamenite knjige:

Deuts^{ch}. Latine. Windisch. Italicè.

Aberglaub kriva vera, falšvera. Ablassen enjati, nehatj. Ancker ankora, železna mačka. Cr. sidro. Arg hud, nekázan. Argwon sumnenje. Argwöhnisch sumnežliv. Artzet arcat, likar, vrač. — Balbierer polbirar, žerer, britbar. Baumgart pungert. Begirig pegirig, željan, hotliu. Bey zeit per godi, per redi. Beschädigen oškoditi, obrazyti, porazyti. Betrug čalárnost, lajharija, golufia, hinaušina, himba. Bild pild, malik, kip. Bolwerck Carn. šutina, zassap, šuta, zagreb. Bott séll, lystar, pot. Buch buqve, Cr. knige. Butter nespuscenu maslu. Buttermilch martranu mleku. — Dichter zmišlavic. Dolmätisch tolmač, izlagovec, mišet. — Ehemann zakonik, poročen mož. Ehefrau zakonska žena, zakonica, poročéna, gospodinja. Ehr čast, Cr. slava, dyka. Elnbogen komulc, Cr. lakat. Ellend reva, nuia, edinost. Erbschafft erbsčina, dejdina, očánstvo, babina. Cr. otočastvo, babščina. Erlöser odrešenik. Erquicken oveseliti, k veku perpraviti, oživiti. — Fabel basn, maryn. Feyrtag praznik, svetek, svetéčni dien. Felss skala, peč, rupača, pečina. Fertigen fertigovati, zveršiti, Cr. zgotoviti. Fest gud, svet gud, Cr. blagdan, praznik. Fieber, Cr. febra, zimmica, merzlica, hudobnica, trešlika. Fürnem imenit, poglavit. Fürsprech odvetnik, bessednik. Fürst viuda, first. Folgen po navuki sturiti, folgati. Fraw gospá, Carn. frava. Frey fraj, slaboden. Freygebickait darotlivost. Freventlich prešern. — Gail prešern, šaliu. Gaistlich recht jus canonicum duhovne pravde. Gartner vertar. Gar oft gostu, čestukrat. Gefängnuß ječa, kaiha, voza, temnica. Gerad oder vngerad par impar glih ali sodl. Gestalt obraz, štalt, kip. Gesellpriester podružnik ali kaplan, odhudnik. Giftig strupovit. Gnad gnada, milost, milosardje. Gott Bug, Cr. Bog. Götzen diener malikovec. Graf comes knez conte. Großmütig junački. — Haid aid, Cr. pogan, Dalm. poganin. Haickel cartliv, prokšen. Hailand ohrajnenik, Cr. spasiteil, izveličar, ozdravlenik. Haimlich skrivši, skrivaje. Heftig silnu, zlu, Cr. krutu. Hembd sraica, robača, Cr. košulja. Hertzog vivda. Hinderlistig hudokunšten, pregnan. Hornung februaris sečan. Hügel artič, hribec, Cr. verh, gorica, holmac. — Ich jest, Cr. ja. Jenner prossimec. Jungfraw dejčla, divica, divojka, gospodična. Jüngling mladenič, Cr. mladac, publič, hlapčič. — Kalt marzlu, studenu. Keller kelder, Cr. pivnica, kliet, konoba. Ketten ketina, Cr. veruga, lanac. Klein maihin, Cr. malahan. Krafft muč, Carn. krafft, vek. Kranck bollan, Cr. betežan. Kraufs vrceus krauža. Kunst kunšt, vmetelnost, vuk. Kützlen šigitati. — Laben oživiti, vek dajati. Lafs mich gehn pusti me zmyram. Last butora, tovor, rabot, breme, terh, brime. Lateinische sprach Bukovski ali Latinski jezik. Lateinisch Bukouski, Cr. Diački, Latinamente. Leben leben, život, žitek. Leder vsinje. Lefftz vsna. Lestern svariti, šentati, šmagati. Leuchter svejčnek, laihter, svetilnik, svejtnak. Leut ludje, človeki. Löw orosláv, lav, lev. Liebe lubezan. Lofs los, sreča, zdrib. — Majestet veličastvu. Mainen mejniti, štimati, mneti. Maister

moister, vučenik. Marter martra, Cr. muka, moka. Mechtig mogoč. Mensch človik. Menschlich človečki. Müntz drobni denarji. Mit urlaub z slovesom. Muttersprach materin jezik. Mutwillig svojo vojlán, prešèrn, neroden, nekazan. Mutmassen se sumniti, mejniti. — Nachbawrschafft sosesčina. Es nachtét nuč se dela, se nočy. Neherin šiu-kinja, moškra, šivíla. Noth nuja, muja, potreba. Nutz prid, nuc, Cr. hasen, korist. — Oberkait gosposčina. Offenbar očit. Offenbaren očitú sturiti, na znanje dati. Offt gostu, čestokrat, čestu. Orden ordninga, red. — Panier banderu, zastava. Pfand zaklada, zastava. Pfarrherr farmoišter, farman. ains pflegen vardevati. Polster polstar, vajkušna. Prasser kir dobru leba. Priester far, stariši. — Rathsherr svejtník. Raitzen drastiti. Rechen se masčati, se masčovati, Cr. zadovoliti, osvetuti, nadomestiti. Red beseda, rič. Redkunst kunšt besedovajnja. Reudig garjav, krastav, srabliv. Richter rihtar, sodec, Cr. sudac. Rost erja, erjavina. Rot erdeč, čerlen. — Sack žakl, vrejče. Schecher šahar, razbojnik. Scherb čirpinja. Scherg birič. Schidman arbiter ločnik, srednik. Schifflohn brodovina, Cr. mornarina. Schlaf sin, spanje. Schmertz betek, bolezan. Schneider žnidar, Cr. kreač. Schnöder mensch skrun človik. Schulthais rihtar, sodec, suppan. Schuch čeul, čreul, Cr. šolen, cipelši, postol. Segnen žegnati, blagosloviti. Senn tetiva. Singer pejvic. Sollich talis takov. Spacieren koračiti, spancirati, Cr. prehajati, šetati. Speifs špendia, špiža, jed, brašno, piča. Spiler jigric. Spinn pajek, opalik. Spitzfindigkeit premodrust. Sprichwort pripuvist. Sternseher zvezidar. Stillen miriti, potihiti, vtolažiti, vsopiti. Stoltz štolc, offerten. Sündflus diluvium grešna povodnia, grešni potop. — Taglöhner deilovic, Cr. težak. Tauglich dostojin. Tausent taužent, Cr. jezero, tisučia. Teuffel hudič, zluđi, vrag. Todter merlič, mertov, truplu. Todtschlager homicida bojník, vbijeník. Träg lein, vtragliv. Trew fides vera, sveščina. Tritt korač. Trost trošt, kripost, vtisenje. Tugend muč, čednust. Tyrann tirán, sylník. — Vberflus luxus nezmasa v pitiv, v jedi, v gvantu. Vberflüssigkait objilje. Vberig sein prebyti. Vchsen pazduhe. Verderben zatrejti, fundati, skaziti, ferderbati, pokvariti, ugonobyti. Verdrufs težkoča. Vergeben odpustiti, prostyti. Vergebens Carn. zastoin, obstojn, zadstoin, zauman. Vergenglich minuče. Verleumdung hude besede. Verräther nevernik, zdajca, ferrátar, zdauc. Versprechen sponsalia zaroke. Verwirrt zmočen. Vetter strinič. Vngunst hudamisel, neperiatelost. Vnsträfflich prez tadla, prez prigovora. Volck folk, puk. Volgen folgati, pokoren byti. Von hinnen od sod. Von dannen od unod. Vormund tutor gerab. Vrsach vržah, Cr. srok. — Was kaj, Cr. ča? Wechsler mejnarc. Weder nec nj. Weibisch ženske šare. Weit prostran. Weltlich recht jus civile posvetna pravda, cesarska pravda. Widersacher protivnik, zuperník, suprotivnik. Wochen tjedàn. Wundmal šrinf. — Zal štjevejne. Zancken prepirati, kregatj, Cr. karati, pregovarati. Zeit čas, vreme, gud. Zerung cerunga, popotna, strošak. Zeug priča, svidok. Zorn sàrd. Zucht navuk, čednust. Zumahl vna, simul z' red, k' malu, vkup, Cr. kupno, zajedno. Zukunft prihod, prišestje. Zunam pridevik. Zweifel dvojejnje. Zwilling dvojčeta, dvojčiči, Car. dvojniki, cbilingi, Cr. dvojki.

Dictionarii Quatuor Linguarum Hieronymi Megiseri Appendix. Exempla aliquot Declinationum et Conjugationum, Articulorum et Nominum. Deutsch. Latinè. Windisch. Italicè: Ta Gospud. Ta Gospá. Ta Oča. Ta Mati. Ta dober, ta bulši, ta nar bulši. Pronominum: Jest. Ti. Leta. Taisti. On. Kateri. Verborum: Jest sem. Jest imam. Jest lubim. Čem ali očem. Znam, veim. Grem, hodim. —

b) Thesaurus Polyglottus: vel, Dictionarium Multilingue: Ex quadringentis circiter tam veteris, quam novi Orbis Nationum Linguis, Dialectis, Idiomatibus et Idiotismis, constans . . . ab Hieronymo Megisero P. C. Caes. et Sereniss. Austr. Archidd. Historiographo . . . Francofurti ad Moenum 1603. 8°. A—L str. 1—832. M—Z

str. 1—751. — Delo svoje poklanja „Augustissimae atque ex omni seculorum memoria Potentissimae Familiae ac Domus Avstriae Luminibus et Columinibus... Omnibus Avstriae Archiducibus...“ V drugem sostavku pripoveduje, da je hotel spisati neko slovnico in potem slovar raznih jezikov, da pa je mogel dovršiti le slovník. V tretjem govori o jezikih, katerih je število neznano; — „verumtamen, quia tres illae principes Linguae, quae in Cruce Salvatoris nostri Jesu Christi fuerunt consecratae, Hebraea, videlicet, Graeca et Latina... numerosam singulae ex se familiam propagarunt: operae pretium erit, has in prima acie, tanquam antesignanas collocare, quibus succenturiabuntur Germanica et Sclavonica, primis illis foecunditate haudquaquam inferiores“. — Sclavonica seu Illyrica lingua longe lateque patet per Europam et Asiam. Cujus Dialecti (XX) potissimum hae sunt: Dalmatica, Serviorum vel Soraborum, Bessorum vel Bosnensium, Bulgarorum vel Rasciorum, Croatica, Besiatica, quae propria est Sclavorum Hungariae conterminorum, Carnorum, Carniolanorum, Carinthiorum, Bohemica, Lusatica, Polonica, Moscovitica, Rhutenica etc. etc. — Tako posebej našteva jezike in narečja po Evropi, Aziji, Afriki, Ameriki in po Otocih novega sveta. Po razlagi skrajšav jezikov in narečij (do 445) nasledvajo petere čestitke (epigramma) preučnemu in slavnemu spisovatelju n. pr.:

Tres olim sciret quod linguas Ennius ille,
Propterea ajebat corda sibi esse tria;
At quotuplex MEGISERYM cor dicemus habere,
Qui varias linguas novit, ut articulos?

— — — — —
Macte ita. Praeclarum est alios discendo docere,
Duplo laborum commodo.

Naj torej tudi iz te knjige pokaže se nekoliko njenega cvetja slovenskega, hudo vže tedaj pokvarjenega po nemškutarjenji na pr.:

Abdo, abscondo Slav. skriti, skrivati, prikriti. Abominandus grozan, preklet. Abominatio Slav. skrunba, gnusnoba; Carinth. groza, smrad, merzkost, oddurnost. Academia visoka šula. Aenigma vganka. Aethiops mur. Aethiopia murska dežela. Age nu, vže, boje. Apage poberi se. Azymus opreissen kruh. — Balbus jecavec. Bestia zvirina. Blanditiae perlizovainie. Butyrum nespuscenu maslu. — Cacodaemon hudič, zludi. Canticum peisim. Cantor peuec. Carbonarius voglar. Carnifex hagar, trinog, rabl, rablin. Comes tovariš. — Dedecus hud ijme, hud glas, nečast, sramota. Deformitas nestaltnost. Differentia rezlotik. Diligenter z flissom, skerbnu. Discipulus en pub kateri se vuči. Dux militum vojvoda, vojarin; Carniol. auptman. — Ecce polei. Explorator Carniol. spegar. — Fabula basn, maryn. Familiaritas priaznivost. Ferocia prevzetie. Fimbria Carniol. prem. Forum terg, plac. Furtum tatvina, kraia. — Genealogia regišter žlaht. Gigas žigant; Carn. Carint. ris. Gurges karnica, tumpf. — Habena vuzda, cugel. Hypocrita hinavec; Carn. aihler. — Iactantia offert. Indoles lastina. — Labor delu, muja. Larva šema. Liliun lilia. Ludimagister šulmešter. — Malitiosus hudoban, lotrast, prezdusnik. Maritus poročen mož, zakonik. Melodia lu-bezniva peisim, viža. Merenda južina. Modestia navuk, čednost. — Narratio praulenie. Nugae zanikernu marunavanje, bessedenie, klaffanie, basni; Carinth. nepridni marini. Numerus štivejne, čislu, račun, suma. Nuntius listar, sèll; Carniol. pot. — Obtusus tup. Officina Carniol. berkštat. Onus brime, butora, rabot. Os oris vusta; Carinth. žnable, gobec. — Parasitus perlizavic; Carniol. šmarocer. Passer grabec. Patronus ohranenik. Peregrinus ptui, rumar, neznan. Pietas bruma, brumnost, božystrah. Plebeius gmein, ničemar. Praefectus flegar, suppan. — Quaestor ainemmer. — Redemptor odrešenik. Regimen ladanie; Carniol. regiranje. — Salve Bug vi zdrauie. Saluto dobru

uzdati, pozdraviti. Scholasticus šullar. Scientia kunšt. Scriba pissar; Carn. šribar. Simia Carinth. merquica. Sors zdrib, sreča; Carniol. loss. Sponsalia likof, zaroke. Statim skorei, hitru, zdaici. Suspisor sumniti. — Tabernaculum šoter; Carniol. vta. Tegula cegel, pečen kamnik. Theatrum hiša h' gledaniv. Thesaurus Carniol. šac. Thronus čebar. Thus veroh. Tumulus hrib, artič. — Vanitas zanikernu. Venam secare na žili pušati. Vespertilio pirhogačica, nadopir. Victor ladauc, premagar, premagauc. Vividus živec. Vngō mazati; Carniol. žalbatī. Voluptas lušt. Vtuncque kakor Bug da, sredno mero. Vulgus Carniol. gmein folk. Vxor zakonska žena, poročena, zakonica, zakona; Carinth. hišna frauā. — Zelotypus zaidliv, navidliv. —

Književnost.

— **Poziv na naročbo.** Znajóč, od kolikega upljiva je za kulturo vsacega pojedinega národa umetnost sploh, in posebno glasba, koja človeka oplemenjuje, blaži in diže iznad pozemske prašine in primiče neumrlim stvorovim; znajóč pa tudi to, da je vsaki pojedinec pred národom dolžan delati za njegov kulturni napredek; odločil sem se iz ljubavi do domovine in umetnosti svoja glasbena dela javnosti predati, in to periodično v različnih knjigah.

Stopajóč jedino iz teh razlogov pred lice národa, vsaki bode veroval, da se nijsem lahkoumno podal na to sveto nalogo, temveč skupil sem vse svoje sile, ne bi li tudi jaz kaj malega doprinesel k utemeljenju lepše bodočnosti národa in glasbe njegove. Ako tudi še omenim, da sem iz sinovske pijetete čisti prihod namenil ustanovi za postavljenje spomenika svojemu pokojnemu očetu, slovenskemu pesniku in skladatelju — Miroslavu Vilharju, — ne dvomim najmanje, da bode plemeniti slovenski národ odobril moj namen in podpiral moj trud.

Delo izide v velikem formatu, na krasnem papiru, v elegantnej obliki; prva knjiga obsegala bode okolo 25 tiskanih pól sè sledečo vsebino: 1. **Samospevi**, 2. **Možki zbori**, 3. **Mešani zbori**, 4. **Skladbe za glasovir**. Vlastnim svojim kompozicijam dodaval bodem tudi očetove, in užé v prvej knjigi izide nekaj njegovih.

Ker je tiskovni trošek velik, zamore delo še le tedaj iziti, kadar se prijavi dovoljno število naročnikov. Prosim toraj vse prijatelje glasbe, vse domoljube in vsa domača društva, da mi pripomorejo nabirati naročnike v svojem delokrogu. Najbolji način naročevanja je dopisnica, na kojoj naj bode točno napisana adresa naročnika in število naročenih iztisov; kadar pa delo izide, razpošlje se poštним povzetjem. Cena je kolikor mogoče majhna, in to za naročnike dva goldinarja; kasneje v knjigarnah bode cena znatno povišana.

Slovenski národi imajo žalibože še vedno premalo glasbenih del, ter morajo često segati po tujem, večkrat nezrelem plodu, in čas je, da se tudi v tem pogledu vzdigamo na samostalno stopinjo; bodem li jaz, koji sem svoje življenje posvetil skladu glasov in mi je isto tako srcu prirasel sklad med bratskim národom slovenskim in hrvatskim, mogel kaj doseči na tem polji, izpolnjena mi bode najvročija želja.

Konečno mi je še omeniti, da zahteva tiskar, s kojim sem se radi cene užé pogodil, polovico tiskovnega troška pred začetkom dela. Ker nijsem kapitalist, da bi zamogel toliko svoto sam položiti, obračam se zaupljivo na slovenske rojake z najuljudnijo prošnjo, da mi gledé omenjene važne okolnosti naznačeno naročnino poslati blagoizvolijo; razume se, da od vsacega naročnika tega ne zahtevam, nego samo prosim one, kojim je mogočnost dana, moje prošnji dobrovoljno zadovoljiti.

F. S. Vilhar,

ravnajoči učitelj mestnega glasbenega zavoda v Karlovcu (Hrvatska).

— „**Skladbe Avgusta Armina Lebana**“, je naslov I. zvezku, ki je ravnokar izšel v tiskarni J. Blaznikovih naslednikov v Ljubljani. Obsega pa ta zvezek 6 napevov, in sicer: 1. „Na boj“, možki zbor (bes. Boris Miran-ove). 2. „Slovo od domovine“, mešani zbor (bes. Janko Leban-ove). 3. „Balkan tužni velikan!“, možki zbor (bes. Simon Gregorčič-ove). 4. „Vse to“, možki zbor (bes. Boris Miran-ove). 5. „Prevara“, mešani zbor (bes. Batko Brus-ove). 6. „V tihi noči“, možki čveterospev (bes. Simon Jenkove). Zvezki se dobivajo pri uredniku in založniku Janko Lebanu, učitelju v Lokvi na Krasu via Divača, po 30 kr. s pošto vred. Napevi so besedam prav primerni in v lepi muzikalni obliki. Priporočamo jih tedaj vsem domačim glasbenikom!

— **Vabilo na naročbo zgodovinske spomenice „Habsburžani na Kranjskem“ od 1283—1883.** 1. Slavno obhajanje 600letnice združevanja Kranjske s presvetlo dinastijo vzbudilo je podpisane misel, da bode izdal zgodovinsko spomenico, v kateri bodo imenovani tisti krajni prihodki, ki so godili se ob času navzočnosti svetlih oseb, da si s tem bralec omenjene zgodovinske obrazce živo predoči. — Ta zgodovinska spomenica (največji folioformat), bode dostojno krasila sobo vsake domoljubne hiše, urade, pisarne in šole. — Spomenica se bo odlikovala z lepim tiskom in finim papirjem, izdala se bo v dveh jezicih v nemškem in slovenskem, in izišla bode točno do slavnostnih dni v juliju t. l. — Naročnina znaša z vštetim razpošiljanjem za jeden iztis 1 gold. a. v.; kdor vzame več ko 50 iztisov, temu se cena za 25% zniža; po končanem naročevanju (konec aprila) podražila se bo spomenica. — Naročnina, z dostavkom, če se sme poslati nemški ali slovenski iztis ali obadva, se prosi, da se kmalu pošlje, najpripraviše po poštni nakaznici, ker se bo s tem določilo, kako velika bo izdaja. Naročnina naj se pošilja gospodu izdajatelju, v Ljubljano, kolizej 84, II. 46 —

P. pl. Radics-u,
 spisatelju in izdajatelju zgodovinske spomenice „Habsburžani na Kranjskem“.

D o p i s i.

S Štajerskega. A) C. kr. deželni šolski svet je v seji v dan 1. marcija t. l. vzel na znanje poročilo nadzorovanja pripravljevalnega tečaja c. kr. stotnika Vilj. Eichler-ja za enoletne prostovoljce in zasebne šole Graškega varstvenega društva, kakor tudi poročilo o dosežanjem delovanj c. kr. izpraševalne komisije za splošne ljudske in meščanske šole; dovolil je razširjenje ljudske šole v Gollradu v dvorazrednico, rešil prošnje za oprostitev šolnine ter imenoval na ljudske šole za nadučitelja: Jur. Dienstler-ja v Wildon; za učitelja, Fr. Suher-ja (iz Slivnice pri Mariboru) na deško šolo v Ptuj in Iv. Kavkler-ja (iz Slov. Bistrice) na Ptujško okoliško šolo; za podučiteljico Terezijo pl. Raab (iz Ptujške okoliške šole) na deško šolo v Ptuj. — V seji v dan 15. marcija t. l. sklenil je krajne šolske svete opozoriti na podobo predstavljajoče podeljenje Štajerske, Koroške in Kranjske Rudolfovim sinovom, katero bo o priliki letošnje 600letnice izdala tiskarna »Styria« v Gradci; dovolil je razširjenje ljudske šole v Šmarjeti na Raabi v 4razrednico, kakor tudi sistemiziranje def. podučiteljske službe v Svetinjah (okr. Kindberg), pritrtil je menitvi služeb nadučiteljev Jos. Gaber-ja pri sv. Benediktu in Jak. Budna iz Črešnovca, ter so bili imenovani na ljud. šole za učitelje: Hen. pl. Bombardi v Schönegg in Jos. Pintar v Sromlje (dozdaj zač. tam); za podučitelja: Iv. Krasser v Nem. Landsberg. Gospodičina M. Wurzinger imenovana je učiteljcem ročnih del v Breitenfeld, Ang. Renner pa v Edelsbach.

B) Društveno življenje. V dan 11. jan. t. l. je pri zborovanji Ormuškega učit. društva g. Ebri govori o pevanji po številkah v nižjih razredih. V odbor so se volili Iv. Kušar, predsednik; Š. Štrenkl, namestnik; Ebri, tajnik; A. Stuhec, blagajnik; Iv. Kosi in gđ. Pirnat, odbornika. Pri zborovanji dne 8. feb. je g. Ebri svoj govor nadaljeval, pri seji dne 1. marcija pa so se izvolili gospodje Ebri, Kosi in Rakuša z nalogo, nabirati in nasvetovati pesni, katere naj bi se v tekočem letu v tem okraju popevale. — Ptujško učit. društvo je zborovalo dne 8. feb. in 1. marcija t. l. Pri prvem zborovanji govoril je g. prof. Glowacky o plodbi rastlin po žuželkah, g. Šijanec o petji po številkah in g. Žiher o številjenji, pri drugem pa je g. prof. Glowacky obravnaval »zvoneček«. — Pri zborovanji Slov. Bistriškega učit. društva dne 1. marcija t. l. je govoril g. Windisch o vprašanji: »Katere prikazni ima učitelj opazovati, da bo svojo znanost gledé naravoslovja pomnožil?« V odbor so voljeni: Fr. Windisch, predsednik; Iv. Kristl, namestnik; J. Lasbahar, zapisnikar; Majhen, blagajnik; Leskovar, Planker in Škerjanc, odborniki. — Brežiško učit. društvo izvolilo si je 1. marcija t. l. sledeči odbor: Iv. Ornik, predsednik; Iv. Volavšek, namestnik; St. Marin in gđ. Razlak, tajnika; G. Vodusek, blagajnik; Tramšek, pevodnja; Kokot, Skubec in Slemenšek, odborniki. — Pri seji Št. Lenartskega društva 1. marcija t. l. govoril je g. Horvat o praktičnem risanju na spodnji stopinji. — Pri seji Ljutomerskega društva pa je isti dan obravnaval g. Kryl bakrenastega krešiča. Isti dan zborovalo je tudi Mariborsko (okoliško) učit. društvo ter si volilo sledeči odbor: M. Nerat, predsednik; Fr. Praprotnik, podpredsednik; Sabati in Cizelj, tajnika; Rošker, blagajnik; Hren, Srnec in Slekovec, odborniki. Mariborsko (mestno) učit. društvo pa je zborovalo 4. marcija t. l. G. Stibler je govoril o Kaibičevem računskem stroji za meritev števil od 1 do 5.

C) »Popotnik« prinesel je v svoji 4. številki sledečo stvarino: Poziv Ptujkega učiteljskega društva o zadevi Slomšekove nagrade. — Čutila in kako naj se gojijo. (Iv. Koprivnik.) — Spomin. (J. Klemenčič.) — Metodična razprava kocke. (Velčki.) — Sadjerejski pouk v ljudski šoli. (Fr. Praprotnik.) — Slovstvo: Praktična metodika g. Lapajnet. (— pr. —) — Dopisi: Iz Maribora. Iz Ptuja. (... c.) — Iz Podravja. — Novice in razne stvari. Premembe pri učiteljskem in Štajerskem in Kranjskem. Listnica. Razpis službe. Naznanilo. — V svoji 5. številki ima to-le: Vzgoja zanemarjene mladine. (Fr. Gabršek.) — Čutila in kako naj se gojijo. (Iv. Koprivnik.) — Sadjerejski pouk v ljudski šoli. (Fr. Praprotnik.) — Prvi pouk. (Iv. Kelc in S. Salamun.) — Slovstvo: Obstbaumlehre. (F. P.) — Národna biblioteka. (Ž.) — Národno blago. II. Pravljičica o cerkvi D. Marije v puščavi. (F. P.) — Dopisi: Iz Ljubljane. Iz Ljutomer. (K.) Iz Črešnovca. (J. Lasbahar) Iz Vojnika. (P. Brezovnik.) Iz Vurberga. (M. Kolarič.) — Iv. Šolar. (P.) — Novice in razne stvari. — Listnica. Razpis službe. — Naznanilo.

D) Raznoterosti. Nj. Vel. presvetli cesar podaril je za stavbo šole v Seli (okraj Ptuj) 150 gold., one pri sv. Duhu (okr. Ljutomer) pa 100 gold. — Sposobnostne skušnje v Gradci pričele so se letos dne 27. marcija. Oglasilo se je okoli 70 kandidatov in kandidatinj. Slovencev oglasilo se je 6, trije (Al. Arnerčič od Šmarjete na Pesnici, Fr. Koceli iz Frankolovega in Al. Zaplata iz Zagorja) so jo prestali, trije (Horvat, Lah in Vrančič) pa ne. — Že lani enkrat poročal sem, kako čudno so glavne počitnice na naših šolah razdeljene, da ni učitelja na Štajerskem, ki bi vedel določiti počitnice kake poljubne šole. Temu se je prišlo zdaj v okoliščini. C. kr. dež. šol. svet odredil je namreč počitnice tako:

Od 1. avgusta do 15. septembra trajajo v šolskih okrajih: Aussee (razen šol v Kunitzu in Mitterndorfu), Fürstenfeld (mesto Fürstenfeld in Burgau), Gradec okolica (š. Baierdorf, Mariagrün, Waltendorf, Kalvarienberg, sv. Vid, sv. Peter), Leoben (š. Donawitz, Judendorf, Seegraben, Leoben), Radgona (mesto Radgona).

Od 16. avgusta do 1. oktobra v šolskih okrajih: Celje (š. Petrovče, Žalec, Griže, sv. Pavel, sv. Peter in zg. Ponikva), St. Gallen, Judenburg (š. Judenburg in Zeltweg), Liezen (š. Admont), Schladming (š. Ramsau), Voitsberg (š. Voitsberg in Köflach).

Od 1. septembra do 15. oktobra v šolskih okrajih: Birkfeld, Bruck (mesto Bruck), Celje (razen zgornjih), Kozje, Eisenerz, Vransko, Friedberg, Gleisdorf, Gröbming, Hartberg, Kindberg (š. Kindberg), Leoben (š. Vordernberg), Sevnica, Liezen (raz. zgornj.), Mariazell, Murau (š. Murau), Mürzzuschlag (š. Neuberg in Mürzzuschlag), Neumarkt (š. Neumarkt), Gornjigrad, Pöllau, Radgona (raz. zgornj.), Brežice, Rottenmann, Schladming (raz. zgornj.), Laško, Varau in Weiz.

Od 16. septembra do 1. novembra v šolskih okrajih: Aflenc, Armuž, Aussee (raz. zgornj.), Bruck (raz. zgornj.), N. Landsberg, Eibiswald, Fehring, Feldbach, Ormuž, Frohnleiten, Fürstenfeld (raz. zgornj.), Konjice, Gradec okolica (raz. zgornj.), Irdning, Judenburg (raz. zgornj.), Kindberg (raz. zgornj.), Kirchbach, Knittelfeld, Lipnica, Leoben (raz. zgornj.), Št. Lenart, Ljutomer, Marenberg, Maribor, Šmarije, Mautern, Murau (raz. zgornj.), Cmurek, Mürzzuschlag (raz. zgornj.), Neumarkt (raz. zgornj.), Obdach, Rogatec, Šoštanj, Stainz, Voitsberg (raz. zgornj.), Wildon, Slov. Bistrica, Slov. Gradec.

V krajih, kjer so srednje šole, trajajo glavne počitnice tudi na ljudskih šolah dva meseca. Zato pa se mora na onih šolah v prihodnje poučevati na veliko sredo, v torek po veliki noči, soboto pred in torek po Binkoštih, istotako ima odpasti prosti pomladanski dan. — Za te par dni bi menda tudi stariši šolskih otrok na deželi radi imeli otroke v dveh celih mesecih doma, ko jih bolj potrebujejo, kot oni v mestih. Ali kmetu se kaj tacega ne dovoli, ker ima menda premalo dela, pa preveč ljudi?

Tone Brezovnik.

Z Zidanega Mosta, v dan 8. aprila. Zadnjega mesečnega zborovanja »Celjskega učiteljskega društva« v dan 5. aprila t. l. udeležilo se je 25 učiteljev in učiteljic; kot gosta bila sta navzočna gospod Fr. Šorn, nadučitelj v Št. Juriji pri Vranskem, in gospod Jar. Pavlič, podučitelj ravno tam. Ko utihnejo mili glasovi pesni »Hrvatska domovina«, otvori gospod predsednik zborovanje s presrečnim pozdravom na zbrane tovariše in tovarišice. Po odobrenju zapisnika zadnjega zbora, prečitajo se došli dopisi: 1. Gospod Andrej Praprotnik, ravnatelj mestnej šoli v Ljubljani, zahvaljuje se iskrenimi besedami na imenovanju častnim članom »Celjskega učiteljskega društva«; gospodje društveniki vzamejo to z burnimi živio-klici na znanje. 2. Vodstvo učiteljske zveze Štajerske naznanja, da bode letošnji zbor te zveze v Mariboru v dan 19. in 20. septembra, da se namerava tedaj osnovati odsek za otroške vrte in da se bodo razstavila ondu razna učila, kar naj gospodje učitelji blagovolé podpirati; isto vodstvo vabi tudi, naj se od društva ali od pojedincev nameravana vprašanja in govori kmalu dopsljejo in društveni odposlanci kmalu izvolijo

in vodstvu naznanijo itd. 3. »Sadjerejsko društvo za spodnji Štajer« v Št. Juriji vabi društvo, naj bi zborovalo prihodnjega meseca v Št. Juriji, kjer je ta dan (10. maja) tudi občni zbor sadjerejskega društva. 4. Gospod Gabršek stavi več nasvetov, o katerih se na njegov predlog sklepa pri točki »nasvéti« itd. — Govor »o razvoji čutstva za naravo« se zaradi drugih važnih točk preloži na prihodnje zborovanje. — »O telovadbi« govori gospoda A. Brezovnik in A. Petriček. Prvi govori o telovadbi v občje, navaja glavne poteze iz telovadbine zgodovine, poudarja pomen in svrhu tega predmeta, navaja razdelitev telovadne tvarine in opiše končno splošna pravila pri praktičnej telovadbi. Gospod Petriček pa razpravlja na to nekaj prostih vaj in navaja izraze, kateri naj bi se pri posameznih vajah rabili. Pri teh izrazih vnela se je živahna debata, katere se je udeleževalo mnogo društvenikov in vsled katere se je stvar temeljito in ugodno rešila. — Na to je poročal gospod predsednik o Lapajne-tovih zvezkih in svoje mnenje o njih izrekel; stalnega se o njih nij moglo nič skleniti, ker sklepa pri nas o rabi pisank in risank v šoli okrajna učiteljska konferenca. — Izmej nasvetov so važni ti-le: Vprašanje, oziroma nasvét, gosp. Gabršek-a: Bi li in kako naj bi obhajalo »Celjsko učiteljsko društvo« šeststoletno zvezo Štajerske z dinastijo Habsburško, se načelno vzprejme in sklene, da ima odbor natančnejši program osnovati in prihodnjč o tem poročati. — Na dalje se naroči odboru, da ima gledé naprave primerne diplome gospodu A. Praprotnik-u potrebno ukreniti ter mu jo ob svojem času po nekaterih odbornikih izročiti. — Gledé vabila »sadjerejskega društva« se po daljšej debati sklene, da bodedo tudi v prihodnjč v Celji zborovali. — Ko se še o nekaterih drugih zadevah potrebno ukrene, končá se zborovanje ob polu 2. uri popoldné. *Fr. Gabršek.*

Z Notranjskega. — Sveta jeza me je grabila pretečena leta pri spisovanji »kazal o šolskih zamudah«, ker prepričan sem bil vselej užé naprej, da mlatim z vso svojo pisarijo le prazno slamo in da z vsem trudom dosegel nič ne bom. Krajni šolski svét je sicer omenjena »kazala« mesec za mesecem nabiral ter jih v celem letu lepo kopico nabral, a kaj je pomagalo vse to, če pa zanikrnih starišev na njih dolžnost nij nihče opominjal, še manj pa kdaj kaznoval. Otroci so neredno hodili v šolo in pri tem tudi slabo napredovali; jaz ubogi »Naborè« sem pa vsak mesec po več ur dražega časa v to porabil, da sem cele pole zamudnikov napisal, katere so romale potem lepo tiho tja — kjer nij muh. — Trkal sem večkrat o tej žalostnej pa za šolstvo važnej zadevi na vrata krajnega in okrajnega šolskega svéta, a izdalo nij vse nič. Kaj mi je bilo storiti? — Ker se nihče ganiti nij hotel a jaz pa tudi te gorostasne zanikrnosti mirnem očesom več gledati nijsem mogel, izvil sem to oblast zanikrnemu kraj. šol. svétu iz rok ter jo naložil s pričetkom tekočega šolskega leta na svoje rame. Res sem si naložil s tem veliko tlako — katera je za vse druge stanove užé pred več leti odpravljena — a dosegel sem do zdaj užé toliko, da so izginila omenjena »kazala« in da imam vedno polno šolo otrok. — Tako ravnanje bi svetoval tudi vsem onim sobratom, kateri tožijo o slabi hoji v šolo in zanikrnih kraj. šol. svétih. Napišite kazala, vabila starišem, okolnik kraj. šol. svetnikom, določite dan obravnavi in nij plent, da bi še tako zaspan predsednik tih stvari ne podpisal in da bi se vsaj nekaj udov seje oziroma obravnave ne udeležilo. Če potem še obravnavo sami vodite in zapis slav. c. k. okraj. šol. svétu odpošljete, dosegli ste, kar ste želeli. Malo čudno se bode baje zdelo nekaterim tako ravnanje, a kaj se hoče, če pa drugače ne gre in ne gre. — Vse za omiko národa! — *p.*

Iz Kameniškega okraja. Okrajni šolski svét v Kameniku naznanil je vsem šolam tega okraja, da bode nadučitelj gospod V. Burnik 8. marcija popoldne predaval v Mengesi o sadjereji. Ker je bilo ta dan jako ugodno vreme, udeležilo se je tega predavanja obilo učiteljev in tudi dve učiteljici, kar svedoči, da se gospodje učitelji za ta predmet jako zanimajo. Mej navzočimi opazili smo tudi precejšnje število Mengiških učencev. Gospod predavatelj govoril je o razvrstitvi sadnega drevja in njegovem pomnoževanji, o šolskih vrtéh in napravi drevesnic, o semenu, kakó se spravlja, kdaj in kakó se seje, o presajanji drevesec in njih shranitvi po zimi, o nabiranji cepičev, o napravljanji cepilnega voska, o cepljenji, vzlasti zimskem in o vzgojevanji visokodebelnatih dreves po Ditrich-ovem in Babot-ovem načinu. — Pokazal je raznovrstne načine cepljenja, osobito pa opozoril poslušalce na najnovejši način cepljenja sè sedlanjem, na sleparsko okuliranje in na jako praktičen način kopuliranja. Povedal in pokazal bi bil rad še marsikaj, toda čas je bil prekratek. Gospod nadučitelj Javoršek zahvalil se je v imenu gospodov učiteljev predavatelju za njegov trud. — V prijateljskem pogovoru po zborovanji razgovarjalo se je mej drugim tudi o »Slovenskem učiteljskem društvu«. Učitelji, kateri do zdaj še nijso bili udje tega društva, izrazili so se, da se mu hočejo v prihodnje pridružiti. Nadejamo se, da ostanejo mož beseda. O koristnem predavanji pa želimo, da bi obrodilo mnogo dobrega sadú!

Iz Dól pri Litiji, v dan 4. mal. travna. Na Belo nedeljo t. j. 1. mal. travna t. l., sešló se je v gostilni gostoljubnega gospoda Fakina mnogobrojno ljudstva. Povod temu shodu bila

je »veselica s tombolo«, katera se je na korist tukajšnej ubogej šolske mladini priredila. — Da se je ta veselica osnovala, ima največjo zaslugo tukajšnji gospod župnik Jan. Klofutar, odlični prijatelj šolske mladini, kateri je v zvezi z gori omenjenim gospodom Fakinom in gospodom Vrtačnikom, tukajšnjem posestnikom, pripravil vse dobitke zastonj. — Prav pohvalno moram se tudi izraziti o naših sosedih o sv. Križčanih, kateri so se obilno udeležili te veselice. — Omeniti mi je še gospoda Strgarja, kupčevalca v sv. Rupertu, kateri je blagovolil tudi nekaj dobitkov poslati. — Veselica vršila se je v najlepšem redu in svota, katera se je v ta namen nabrala, bo lepa podpora našej šolske mladini. Na svidenje! *Lisčan.*

Iz Ljubljane. Vsled ukaza slavnega ministerstva za bogočastje in uk s 17. marcija 1883. l., štev. 4645., znaša delež knjig za uboge učence, odločenih po c. k. zalogi šolskih knjig za šolsko leto 1883/84. ljudskim in meščanskim šolam za Kranjsko 2040 gold. 88 kr. Od tega zneska dobí šolski okraj: Črnomelj 135 gold. 60 kr., Kamenik 126 gold. 83 kr., Kočevje 252 gold. 72 kr., Kranj 186 gold. 85 kr., Krško 232 gold. 82 kr., Litija 119 gold. 97 kr., mesto Ljubljana 118 gold. 14 kr., Ljubljanska okolica 194 gold. 57 kr., Logatec 155 gold. 2 kr., Postojina 177 gold. 7 kr., Radovljica 106 gold. 63 kr., Rudolfovo 234 gold. 66 kr. Zahtevno pismo bodo c. k. okrajni šolski svéti pošiljali naravnost c. k. vodstvu šolskih knjig na Dunaj do konec meseca maja t. l.

— Po ukazu slavnega c. k. ministerstva za bogočastje in uk s 7. marcija t. l., štev. 3343, dobí Kranjska iz zaloge šolskih knjig za 1882. l. delež z 1256 gold., kar pride na korist Kranjski učiteljski pokojniški blagajnici.

— 5. t. m. imel je odbor »Slov. učiteljskega društva« v Ljubljani sejo. Ukrenilo se je, da se bode tudi to društvo primerno udeleževalo »slavnosti o šeststoletnici«, ter je rešilo več posameznih notranjih zadev. Pristopilo je več novih udov, kar je veselo znamenje, da se slovensko učiteljstvo bolj in bolj zanemiva za svojo stvar.

Iz Krškega. — Prošnja. — Tiste gospode učitelje, kateri so vzprijeli »Praktično metodiko« naravnost po pošti pod križnim ovitkom, prosim, da mi naročnino po nakaznici poslati blagovolé, ako užé tega storili niso.

Lapajne.

V Krškem, 10. aprila 1883.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gospod Peter Pogačnik, začasni učitelj v Radovljici, pride za začasnega učitelja v Besnico (pod Šent-Joštovo goro), v Kranjskem okraji. — Gospod Luka Knific, učitelj v Predvoru, se je učiteljski službi v Ljubnem odpovedal.

Na Štajerskem. Gospod M. Vavhnik (iz Brezenj), podučitelj, k sv. Jakobu v Slov. Goricah; gosp. A. Hofbauer, podučitelj na paralelki v Vojniku, postal je reden; gosp. Fr. Fras (od sv. Lenarta), pomožni učitelj v Svetino; gospodična Am. Donati (ljub. učit. kand.), pom. podučit. v Podčetrtek; gospdč. Iv. Sorič (ljub. učit. kand.), pom. podučit. v Vojnik; gospdč. Fr. Potočnik, pom. učit. ročnih del v Brežicah. — Umrlí so gospodje: Jos. Koschull, prov. učit. v Tauplitzu; Iv. Kocmut, nadučit. v Rušah; Al. Geppel, podučit. v Gradci, in K. Rosian, nadučitelj v Hausmannstätten. N. v. m. p!

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Štajerskem. Služba nadučitelja na 2razrednici v Malinedelji (okraj Ljutomer), IV. plač. r., do 31. maja; služba podučit. pri sv. Miklavži (okr. Ormuž), IV. plač. r. in stan., do 1. maja; služba podučit. v Celji, I. plač. r., do 1. maja; služba podučit. v Perneggu (okr. Bruck), III. plač. r., do 30. aprila; služba učit. na 5razr. v Leobnu, I. plač. r., do 30. aprila; služba nadučit. na 3razred. v Wiesu (Eibiswald), III. plač. r., do 30. aprila; služba nadučit. na 2razr. v Rušah (okr. Maribor), IV. plač. r., do 30. aprila.

V Rud. Milic-evi tiskarni v Ljubljani dobivajo se razun drugih tiskovin za ljudske šole in krajne šolske svéte tudi slovenska

P o v a b i l a

k sejam krajnih šolskih svétov.